

Περίληψη - Summary

Μάριος Μυλωνάς: «Φέρουσες μορφές, ενταγμένες σε αρχιτεκτονήματα, στην αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή γλυπτική»

Η παρούσα μελέτη αφορά στην επισκόπηση αρχαίων γλυπτών που λειτούργησαν ως φέροντα στοιχεία σε οικοδομήματα ή υπαινίσσονταν -μέσω της στάσης τους- δομική λειτουργία. Αντικείμενο της αποτελεί η συνολική, συνθετική και κατά το δυνατόν πρωτότυπη αναφορά σε τούτο το ιδιαίτερο είδος αρχιτεκτονικής πλαστικής, όπως προκύπτει από την εκ νέου ερευνητική προσέγγιση του συναφούς αρχαιολογικού υλικού, αποσκοπώντας στην αποσαφήνιση ζητημάτων που άπτονται της δομικής, τυπολογικής, στυλιστικής και νοηματικής υπόστασης των εν λόγω έργων, δίχως να αγνοηθεί η ιδιαίτερης σημασίας μελέτη του κοινωνικο-πολιτικού πλαισίου στο οποίο τα τελευταία εγγράφονται. Αξίζει να επισημανθεί πως ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στα γλυπτά του ελληνικού χώρου, τα κατάλοιπα των οποίων εξετάζονται ενδελεχώς. Η διάρθρωση της μελέτης καθορίζεται με βάση την χρονολογική ακολουθία των εξεταζόμενων μνημείων, πρακτική που υιοθετείται και στον κατάλογο του μελετηθέντος υλικού. Τα λήμματα του τελευταίου αναφέρονται σε γλυπτά ευρισκόμενα ή προερχόμενα από την Ελλάδα, για τα οποία στοιχειοθετείται ή πιθανολογείται εύλογα δομική λειτουργία ή απηχείται αυτή μέσω της στάσης τους. Έπειτα από την αναφορά στη γραμματειακή και επιγραφική παράδοση, στην ορολογία και την τυπολογική διάκριση των φερουσών μορφών, εξετάζεται το διαθέσιμο υλικό (δημοσιευμένο και αδημοσίευτο) από την αρχαϊκή εποχή έως την ύστερη αρχαιότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συνήθεις τύποι φέρουσας μορφής, που προκύπτουν από τη στάση των γλυπτών και τα εικονογραφικά τους χαρακτηριστικά, είναι της κόρης, του άτλαντα (κλειστή / ανοικτή στάση), της καρυάτιδας, του βαρβάρου και του σατύρου. Τα πρωιμότερα γλυπτά που χρησιμοποιήθηκαν ως ελεύθερα αρχιτεκτονικά στηρίγματα ήταν οι κόρες που κόσμησαν τις προσόψεις δελφικών θησαυρών, ενώ στην κλασική εποχή οι πεπλοφόροι της νότιας πρόστασης του Ερεχθείου αποτέλεσαν παραδείγματα αυτόνομης δομικής ενσωμάτωσης, ανεξάρτητης από παρακείμενες λιθοδομές ή άλλες σταθερές τοιχοποιίες. Στην ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή η χρήση γλυπτών με δομική λειτουργία διευρύνεται, όπως και η τάση αποδέσμευσής τους από το αρχιτεκτονικό πλαίσιο. Έτσι κόρες, καρυάτιδες, τρίτωνες, βάρβαροι, σιληνοί και μαινάδες χρησιμοποιήθηκαν σε πρόπυλα, θυραία ανοίγματα, σκηνικά οικοδομήματα και ταφικά συγκροτήματα, με μεγαλύτερη έμφαση πλέον στη διακόσμηση, όπως φαίνεται από τη σύμφυση αρκετών γλυπτών με πεσσούς, κίονες ή παραστάδες. Η συμπερασματική αναφορά στο υλικό εστιάζει σε ζητήματα κατασκευαστικά και ερμηνευτικά με άξονα όχι πια την περιπτωσιακή αλλά τη συνθετική και με όρους διαχρονίας επισκόπησης του. Εδώ τα κριτήρια ανάλυσης αφορούν τη δομική λειτουργία

και τις συνδηλώσεις των φερουσών μορφών, βάσει της αξιοποίησης συγκεκριμένων τύπων σε συναφή οικοδομήματα.

Mylonas Marios: «Sculpted figures serving as architectural supports in ancient Greek and Roman Sculpture»

This doctoral thesis presents a comprehensive survey of sculptures that served as architectural supports in ancient buildings, either incorporated as load-bearing elements or imitating a structural function through their posture. The study is an attempt to bring together all the available evidence regarding this kind of architectural sculpture, clarifying issues related to the structural, typological, stylistic and interpretive features of the sculptures. It is also noteworthy that emphasis is placed on sculptures found within the limits of the modern Greek state, the remains of which are examined in detail. The material, dating from the Archaic period down to Late Antiquity, is presented and discussed in chronological order. The catalogue entries (that include also unpublished pieces) refer to sculptures found in Greece, for which a load-bearing function is determined or implied through their posture. Literary evidence and inscriptions are also of fundamental importance for illuminating aspects of the studied material. On the basis of the sculptures' posture and iconography, it can be concluded that the most usual types of figured supports are as follows: the kore type, the atlant type (closed / open posture), the caryatid type, the barbarian type and the satyr type. The earliest sculptures used as freestanding architectural supports were the korai of the archaic Delphic treasuries, while in the classical period the peplophoroi of the south prothesis of the Erechtheion became models of an autonomous structural function, independent of adjacent walls or antae. During the Hellenistic and Roman periods the use of figured supports is expanding, as well as the tendency to adjust them freely in relation to the architectural frame. Thus korai, caryatids, tritons, barbarians, satyrs and maenads were used in propyla, door openings, theater stage buildings and burial tombs, with a greater emphasis on decoration, as shown by the coherence of several sculptures with free standing pillars, columns or antae. The concluding section of the study considers issues of structural function and meaning, taking account of the diachronic overview of the material.